

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/234091,Rzezbiarka-przedstawicielka-powojennej-awangardy-dzialaczka-srodowisk-artystyczn.html>
28.02.2026, 06:22

Rzeźbiarka, przedstawicielka powojennej awangardy, działaczka środowisk artystycznych oraz sygnatariuszka inicjatyw opozycyjnych wobec komunistycznych władz w katalogach Biura Lustracyjnego IPN

W uzupełnionym katalogu osób inwigilowanych przez organy represji państwa komunistycznego, znalazł się wpis dotyczący Barbary Zbrożyny (1923-1995) – polskiej rzeźbiarki, przedstawicielki powojennej awangardy, działaczki środowisk artystycznych oraz sygnatariuszki inicjatyw opozycyjnych wobec komunistycznych władz.

27.11.2025

Barbara Zbrożyna – urodziła się 1 września 1923 roku w Lublinie, kształciła się w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i Warszawie pod kierunkiem Xawerego Dunikowskiego i Franciszka Strynkiewicza. Po wojnie uczestniczyła w rekonstrukcji zniszczonych rzeźb Warszawy i współtworzyła awangardową Grupę 55, jedną z najważniejszych formacji artystycznych okresu PRL.

Barbara Zbrożyna była autorką licznych pomników i kompozycji przestrzennych, w tym rzeźby *Przekupki na Mariensztacie* (1949), oraz nagrobków Xawerego Dunikowskiego (1966) i Stanisława Herbsta (1974). Jej twórczość ewoluowała od realizmu ku ekspresyjnej deformacji i abstrakcji, a podejmowane przez nią cykle rzeźbiarskie – takie jak Sarkofagi czy Figury żałobne – podejmowały refleksję nad ludzkim losem, przemijaniem i pamięcią.

Represje komunistyczne

Od połowy lat 70 XX w. Barbara Zbrożyna aktywnie angażowała się w działania opozycyjne. Między innymi w 1976 roku podpisała „Memoriał 101” oraz tzw. „List 59”, jako przejaw protestu przeciwko zmianom w Konstytucji PRL, między innymi wpisaniu do niej przewodniej roli partii PZPR oraz trwałego i nienaruszalnego sojuszu z ZSRR. Wystąpiła również w obronie więźniów politycznych, m.in. jako sygnatariuszka apelu z 1985 roku ustanawiającego „Tydzień Więźnia Politycznego”.

Za swoją aktywność znalazła się w kręgu zainteresowania Służby Bezpieczeństwa. W 1976 roku została objęta Sprawą Operacyjnego Rozpracowania „Lola”, w ramach której stosowano wobec niej podsłuch telefoniczny, inwigilację korespondencji oraz zakaz wyjazdów zagranicznych. Figuruje również w dokumentach rozpracowań kryptonim „Watra” oraz „Wernix”, dotyczących środowisk opozycyjnych i artystycznych Warszawy. W notatkach SB określano ją jako osobę prezentującą „postawy antysocjalistyczne”.

Działaczka środowisk artystycznych

Równolegle do pracy twórczej prowadziła działalność pedagogiczną i społeczną. Uczyla w liceach plastycznych w Warszawie, Zakopanem i Wiśniczu Nowym, a także była instruktorem terapii plastycznej w szpitalu oraz aktywną działaczką Związku Polskich Artystów Plastyków, którego w

latach 1982–1983 była prezesem.

Dziedzictwo

Barbara Zbrożyna zmarła 15 grudnia 1995 roku w Warszawie i została pochowana na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. Jej prace znajdują się m.in. w zbiorach Muzeów Narodowych w Warszawie, Krakowie i Poznaniu.

IPN przypomina jej postać jako artystki niezależnej, która w czasach politycznej opresji potrafiła łączyć twórczość, odwagę cywilną i sprzeciw wobec niesprawiedliwości systemu.

► [Barbara Zbrożyna w Katalogach Biura Lustracyjnego IPN](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Katowice